

Aan Minister van BZK
Van directie Bouwen en Energie

nota

Appreciatie motie over naleving energielabel C
verplichting voor kantoren door de rijksoverheid

TER ONDERTEKENING

Nota actief openbaar
Ja

Onze referentie
2024-0000225801

Datum
12 april 2024

Opgesteld door

Samengewerkt met
EZK - afdeling
Energiebesparing

Bijlage(n)
1

Aanleiding

In het twee minuten debat over Gasmarkt en leveringszekerheid van 11 april 2024 heeft kamerlid Kröger een motie ingediend met het verzoek ervoor te zorgen dat het Rijksvastgoed zo snel mogelijk voldoet aan de label C plicht voor kantoren en de Kamer hierover een brief te sturen. De Stas Mijnbouw gaf in zijn reactie aan dat MBZK via een brief een oordeel over deze motie moet geven en heeft de motie aangehouden. Over deze motie is dus nog niet gestemd afgelopen 16 april.

Geadviseerd besluit

U wordt verzocht akkoord te gaan met bijgaande antwoordbrief aan de Voorzitter van de Tweede Kamer en deze te ondertekenen.

Kern

- Het Rijk heeft een voorbeeldrol in het verduurzamen van de gebouwde omgeving.
- Van de kantoren van het Rijksvastgoedbedrijf (RVB) voldoet 91% aan de verplichting. Het RVB pakt momenteel de laatste zes kantoren aan. De verwachting is dat dit in 2025 afgerond wordt.
- De kantoren van Defensie voldoen daarentegen grotendeels nog niet aan de verplichting. Dit heeft te maken met de jarenlange bezuinigingen. Bij Rijkswaterstaat voldoet ongeveer 50% en bij de politie 75% van de kantoren. Bij RWS is er in veel gevallen sprake van complexe situaties, waarbij een combinatie van labelplichtige kantoren met infrastructurele objecten zoals bruggen, sluizen en tunnels aan de orde is.
- RWS, RVB en politie doen mee met de portefeuilleaanpak en zullen uiterlijk voor eind 2026 voldoen aan de label C verplichting voor kantoren.
- Voor Defensie wordt een aanpak ontwikkeld om zo snel mogelijk te gaan voldoen aan de verplichtingen. De Tweede Kamer wordt hier naar verwachting in mei over geïnformeerd.
- Er loopt een onderzoek naar toezicht en handhaving van de Energielabel C verplichting voor kantoren. Hierover informeren we de Kamer in Q2 over. We zullen de voortgang van de kantoren van het rijk specifiek meenemen in deze brief en daarmee een deel van de motie beantwoorden.

Toelichting

Vanaf 1 januari 2023 moeten alle kantoren aan de energielabelplicht C voor kantoren voldoen. Aan grote portefeuille-eigenaren is de gelegenheid geboden aan

de portefeuilleaanpak mee te doen. Deelnemers krijgen tot en met 2026 om te voldoen aan deze verplichting, aan de Energiebesparingsplicht én aan aanvullende (meer ambitieuze) eisen met betrekking tot energiebesparing op portefeuilleniveau.

Onze referentie
2024-0000225801
Datum
12 april 2024

De portefeuilles van het Rijksvastgoedbedrijf, van Rijkswaterstaat en de politie vallen onder deze aanpak en hebben daarmee tot 31 december 2026 de tijd om hieraan te voldoen. De renovatieplannen worden beoordeeld door het bevoegd gezag en de voortgang wordt nauwlettend jaarlijks gemonitord. Bij onvoldoende voortgang zal het bevoegd gezag direct kunnen acteren. Over de voortgang van de portefeuilleaanpak, waaronder ook de deelnemers van de rijksoverheid, zullen we de Kamer informeren. In de jaarlijkse voortgangsbrief (Q4) over de verduurzaming van de utiliteitsbouw zal dit een vast onderdeel zijn.

Het merendeel van de kantoorgebouwen van Defensie beschikt op dit moment nog niet over een geregistreerd energielabel. Naar schatting voldoet op dit moment een kleine 20% van de kantoren aan de gestelde minimale eis. Dit komt doordat er vanwege een aantal decennia van bezuinigingen geen prioriteit is gegeven aan het onderhoud en de modernisering van het vastgoed. Hierdoor is er een grote inhaalslag nodig. In februari 2024 is aan het Rijksvastgoedbedrijf de opdracht verstrekt om voor 574 defensiekantoorgebouwen een energielabel aan te vragen. Wanneer het label lager dan C blijkt te zijn, worden er de komende jaren verduurzamingsmaatregelen getroffen om deze gebouwen naar minimaal energielabel C te krijgen. In het tweede kwartaal van 2024 wordt de Tweede Kamer geïnformeerd over deze inhaalslag bij Defensie op het gebied van verduurzaming van het defensie vastgoed.

Politieke context

De voorbeeldrol van de rijksoverheid komt vaker terug.

Financiële/juridische overwegingen

Voor de rijkspartijen zijn er vanaf 2025 middelen beschikbaar via het Klimaatfonds voor verduurzaming van de panden. Deze middelen zijn met name beschikbaar gesteld om aan hogere eisen, zoals de Renovatiestandaard, te kunnen voldoen.

Krachtenveld

Toezichthouders zijn betrokken, beoordelen de renovatieplannen en monitoren de voortgang, waaronder ook de ILT die bij Defensie toezicht houdt.

Uitvoering

Omgevingsdiensten, gemeenten en ODNL hebben financiële middelen om hun toezichthoudende taak m.b.t. Energielabel C kantoren uit te voeren. Gemeenten zijn het bevoegd gezag met betrekking tot energielabel C kantoren en hebben de toezichttaak (vaak) gemandateerd aan de omgevingsdiensten die het toezicht uitvoeren, gefinancierd vanuit de gemeenten.

Communicatie

Het FD heeft recent een artikel gepubliceerd over dit onderwerp.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

-

Onze referentie
2024-0000225801

Datum
12 april 2024

Motivering

In de openbaar gemaakte versie van deze nota zijn alle persoonsgegevens van ambtenaren geanonimiseerd.

Bijlagen

Volgnummer	Naam	Informatie
1	Kamerbrief Motie lid Kröger 11-04-2024 inzake energielabel-C-verplichting Rijksgebouwen	
2	Motie van het lid Kröger Rijksvastgoed Label C	